

УДК 811.111'374

DOI <https://doi.org/10.32689/maup.philol.2026.1.20>

Олександр ТОМЧАКОВСЬКИЙ

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри прикладної лінгвістики та літературознавства,
Національний університет «Одеська юридична академія»,
alexander_tomchakovsky@yahoo.com
ORCID: 0000-0001-6586-8095

СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІКОДОВИХ ТЕКСТІВ У ЦИФРОВОМУ ДИСКУРСІ

У статті досліджено стилістичні особливості полікодових текстів у сучасному цифровому дискурсі. Актуальність теми зумовлена зростанням ролі мультимодальної комунікації в сучасному інформаційному просторі та необхідністю переосмислення традиційних підходів до стилістичного аналізу тексту. Метою роботи є виявлення специфіки стилістичної організації полікодових текстів з урахуванням взаємодії вербальних і невербальних компонентів та їхнього впливу на формування смислу й прагматичного ефекту. Матеріалом дослідження слугували 50 статей сучасних онлайн-медіа BBC News, CNN та National Geographic, що містять полікодові елементи, зокрема поєднання тексту, зображень, інфографіки, відео та інтерактивних компонентів. У роботі застосовано описовий, структурно-семантичний, стилістичний та мультимодальний аналіз. У результаті дослідження встановлено, що цифровий дискурс характеризується мультимодальністю, гіпертекстуальністю, інтерактивністю та фрагментарністю, що визначає специфіку організації полікодових текстів. Визначено їх основні структурні компоненти та типи взаємодії семіотичних кодів, зокрема доповнювальні, дублювальні, контрастивні та інтегративні зв'язки. Доведено, що стилістичні засоби реалізуються як у вербальному, так і в невербальному компонентах, формуючи єдиний комунікативний ефект. З'ясовано, що експресивність, оцінність і прагматичний вплив у полікодових текстах мають інтегративний характер і досягаються завдяки синергії різних семіотичних ресурсів. Встановлено, що мультимодальна взаємодія забезпечує когезію та когерентність тексту, сприяючи його цілісності та ефективному сприйняттю. Отримані результати підтверджують необхідність комплексного підходу до аналізу полікодових текстів і відкривають перспективи подальших досліджень у галузі мультимодальної стилістики цифрового дискурсу.

Ключові слова: полікодовий текст, цифровий дискурс, мультимодальність, стилістика, експресивність, оцінність, прагматичний вплив, когезія, когерентність, семіотичні коди.

Oleksandr Tomchakovskiy. STYLISTIC FEATURES OF POLYCODE TEXTS IN DIGITAL DISCOURSE

The article examines the stylistic features of polycode texts in contemporary digital discourse. The relevance of the topic is обусловлена the growing role of multimodal communication in the modern information space and the need to reconsider traditional approaches to stylistic text analysis. The aim of the study is to identify the specifics of the stylistic organization of polycode texts, taking into account the interaction of verbal and non-verbal components and their influence on meaning-making and pragmatic effect. The research material consists of 50 articles from modern online media, including BBC News, CNN, and National Geographic, which contain polycode elements, namely the combination of text, images, infographics, videos, and interactive components. The study employs descriptive, structural-semantic, stylistic, and multimodal analysis. The results show that digital discourse is characterized by multimodality, hypertextuality, interactivity, and fragmentation, which determine the specific organization of polycode texts. Their main structural components and types of interaction between semiotic codes are identified, including complementary, duplicative, contrastive, and integrative relations. It is proved that stylistic means are realized both in verbal and non-verbal components, forming a unified communicative effect. It is established that expressivity, evaluation, and pragmatic impact in polycode texts have an integrative nature and are achieved through the synergy of different semiotic resources. Multimodal interaction ensures cohesion and coherence of the text, contributing to its integrity and effective perception. The findings confirm the necessity of a comprehensive approach to the analysis of polycode texts and open prospects for further research in the field of multimodal stylistics of digital discourse.

Key words: polycode text, digital discourse, multimodality, stylistics, expressivity, evaluation, pragmatic impact, cohesion, coherence, semiotic codes.

Постановка проблеми. У сучасному цифровому комунікативному просторі спостерігається стрімке зростання ролі полікодових текстів, у яких вербальні, візуальні, аудіальні та інші семіотичні компоненти функціонують у тісній взаємодії. Такі тексти

стали домінантною формою репрезентації інформації в соціальних мережах, масмедіа, рекламі, освітніх платформах і цифрових інтерфейсах. У зв'язку з цим традиційні підходи до стилістичного аналізу, орієнтовані переважно на вербальний компонент, вияв-

ляються недостатніми для адекватного опису та інтерпретації новітніх комунікативних практик.

Проблема полягає в тому, що стилістичні особливості полікодових текстів досі не отримали комплексного системного опису з урахуванням взаємодії різних кодів і їхнього спільного впливу на формування смислу та прагматичного ефекту. Залишається недостатньо дослідженим питання про те, яким чином поєднання вербальних і невербальних елементів модифікує традиційні стилістичні категорії (експресивність, оцінність, образність, інформативність), а також які нові стилістичні засоби виникають у межах цифрового дискурсу.

Окрім того, відсутня уніфікована методологія аналізу полікодових текстів, що враховувала б як лінгвістичні, так і мультимодальні параметри. Це ускладнює опис механізмів стилістичного впливу таких текстів на адресата, зокрема в умовах швидкого сприйняття інформації, характерного для цифрового середовища. Таким чином, актуальним є визначення стилістичних особливостей полікодових текстів у цифровому дискурсі, виявлення специфіки їхньої структурно-семантичної організації та розробка ефективних підходів до їх аналізу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових публікацій засвідчує, що проблема полікодових текстів перебуває в центрі уваги сучасної лінгвістики, стилістики, теорії дискурсу та мультимодальних студій. У науковому просторі сформовано кілька основних напрямів осмислення цього явища: визначення термінологічного апарату мультимодальності та полікодовості, вивчення структурної організації полікодових текстів, аналіз взаємодії вербальних і невербальних компонентів, а також дослідження їхнього функціонування в різних типах дискурсу [6; 7; 9].

У працях теоретичного спрямування значну увагу приділено уточненню понять мультимодальності, полікодовості, семіотичної неоднорідності тексту, а також окресленню підходів до аналізу складних комунікативних утворень, у яких поєднуються різні знакові системи. У цих дослідженнях обґрунтовано, що сучасний текст дедалі частіше не може розглядатися лише як суто вербальна єдність, оскільки його смислова, прагматична та естетична організація визначається взаємодією слова, зображення, графічного оформлення, просторової композиції та інших модусів [6; 9]. Такий підхід створює методологічне підґрунтя для стилістичного аналізу полікодових текстів у цифровому середовищі.

Окремий блок досліджень пов'язаний із вивченням графічної організації тексту та її стилістичного потенціалу. У наукових розвідках, присвячених графічній формі художнього тексту, доведено, що візуальна репрезентація мовного матеріалу не є лише зовнішнім оформленням, а виступає важливим носієм смислу, експресії та авторської інтенції [1], що особливо важливо для аналізу цифрового дискурсу, де графічні засоби, шрифтове виділення, колір, розташування елементів і композиція стають активними чинниками стилістичного впливу.

У низці праць досліджено функціонування полікодових текстів у конкретних дискурсивних сферах. Так, у роботах, присвячених брендингу, показано роль взаємодії вербальних і невербальних засобів у формуванні іміджу, впізнаваності та комунікативного впливу [2]. У дослідженнях вторинного дискурсу англійських текстів жанру фентезі розкрито специфіку полікодової організації текстів, пов'язану з поєднанням словесного та візуального компонентів у побудові художнього світу [5]. У роботах, присвячених мультимодальним літературним казкам, особливу увагу зосереджено на текстотвірних ознаках когезії та когерентності, які забезпечують цілісність мультимодального повідомлення [4]. Зазначені спостереження мають важливе значення для розуміння того, як у полікодовому тексті досягається смислова єдність і як стилістичний ефект виникає не лише на рівні мовних одиниць, а й унаслідок міжсеміотичної взаємодії.

Важливим напрямом є також осмислення полікодового тексту в освітньому аспекті. Дослідження, присвячені використанню полікодового тексту як засобу реалізації текстоцентричної технології навчання, демонструють його високу дидактичну ефективність і здатність активізувати сприйняття, інтерпретацію та аналітичну діяльність адресата [3], що підтверджує, що полікодовість є не лише формальною характеристикою сучасної комунікації, а й важливим механізмом організації змісту та впливу на рецепцію тексту.

Окремо слід відзначити новітні дослідження цифрових ігрових середовищ, у яких проаналізовано лінгвістичні та стилістичні особливості письмового сюжетного тексту та тексту інтерфейсу відеоігор, де актуалізовано проблему співвідношення наративного та функціонального компонентів цифрового тексту, а також наголошено на стилістичній специфіці взаємодії сюжетного викладу й інтерфейсних елементів [8]. Отримані результати важливі для дослідження цифрового дискурсу,

оскільки відеоігровий простір є одним із найяскравіших прикладів сучасного полікодового середовища, де смисл формується одночасно мовними, візуальними та функціонально-інтерактивними ресурсами.

Отже, аналіз наукових публікацій дає підстави стверджувати, що в сучасному мовознавстві вже накопичено значний теоретичний і практичний матеріал щодо природи полікодових текстів, їхніх структурних характеристик і сфер функціонування. Водночас недостатньо висвітленими залишаються саме стилістичні особливості полікодових текстів у цифровому дискурсі як окремого типу комунікативного простору. Потребують подальшого вивчення засоби створення експресивності, оцінності, прагматичного впливу та образності в умовах взаємодії різних семіотичних кодів, а також специфіка трансформації традиційних стилістичних категорій у мультимодальному цифровому середовищі. Саме це зумовлює актуальність обраної теми і визначає перспективність її подальшого дослідження.

Мета статті полягає у виявленні та системному описі стилістичних особливостей полікодових текстів у цифровому дискурсі з урахуванням взаємодії вербальних і невербальних компонентів, а також визначенні їхнього впливу на формування смислу та прагматичного ефекту. **Завдання дослідження:** охарактеризувати специфіку цифрового дискурсу як середовища функціонування полікодових текстів, визначити структурні компоненти полікодових текстів та типи взаємодії семіотичних кодів, проаналізувати стилістичні засоби у вербальному й невербальному компонентах, виявити особливості формування експресивності, оцінності та прагматичного впливу, з'ясувати роль мультимодальної взаємодії у забезпеченні когезії та когерентності тексту. У роботі застосовано описовий, структурно-семантичний, стилістичний та мультимодальний аналіз.

Виклад основного матеріалу дослідження. Матеріалом дослідження слугували 50 статей сучасних онлайн-медіа, відібраних із авторитетних міжнародних джерел, зокрема *BBC News*, *CNN* та *National Geographic* [10; 11; 12]. До корпусу увійшли публікації, що містять полікодові елементи, а саме поєднання вербального тексту із зображеннями, інфографікою, відеоматеріалами та інтерактивними компонентами, що забезпечує репрезентативність матеріалу для аналізу стилістичних особливостей полікодових текстів у цифровому дискурсі.

Цифровий дискурс як середовище функціонування полікодових текстів характеризується високим рівнем мультимодальності, динамічності та інтерактивності, що безпосередньо впливає на його стилістичну організацію. Аналіз матеріалу дослідження дає змогу виокремити низку специфічних рис цифрового дискурсу.

Передусім, визначальною ознакою є *мультимодальна інтеграція*, яка передбачає поєднання вербального тексту з візуальними (фотографії, інфографіка), аудіовізуальними (відео) та графічними елементами. У проаналізованих матеріалах новинні тексти супроводжуються фото- та відеоматеріалами, що не лише ілюструють події, а й виконують самостійну смислотворчу та стилістичну функцію, підсилюючи експресивність і вплив на адресата. Зокрема, у матеріалах *National Geographic* візуальний компонент часто домінує, формуючи емоційно-оцінний фон повідомлення.

Другою важливою характеристикою є *інтерактивність і гіпертекстуальність*. Онлайн-статті містять гіперпосилання, інтерактивні елементи, можливість переходу до додаткової інформації, що створює нелінійну структуру тексту. У матеріалах *BBC News* і *CNN* це проявляється у включенні посилань на пов'язані новини, довідкові блоки, інтерактивні карти, що розширює контекст і змінює традиційне сприйняття тексту як завершеної одиниці.

Наступною рисою є *компресія та фрагментарність викладу*, зумовлена специфікою онлайн-комунікації та орієнтацією на швидке сприйняття інформації. Тексти характеризуються короткими абзацами, підзаголовками, виділенням ключових елементів, що поєднуються з візуальними блоками. Така організація забезпечує ефективне сприйняття інформації в умовах цифрового середовища.

Важливою особливістю є також *підвищена роль візуальної експресивності*. У цифровому дискурсі стилістичний ефект досягається не лише мовними засобами, а й через колір, композицію, масштаб зображень, типографіку. У досліджених матеріалах візуальні елементи часто виступають носіями оцінності та емоційності, що особливо помітно у репортажах і науково-популярних статтях.

Крім того, цифровий дискурс характеризується *адаптивністю та персоналізацією*, оскільки контент може змінюватися залежно від платформи, пристрою та користувача. Це впливає на спосіб подання інформації та організацію полікодового тексту, зокрема через варіативність візуального оформлення та структури.

Полікодовий текст у цифровому дискурсі має складну багаторівневу структуру, що формується через взаємодію кількох семіотичних компонентів. На основі проаналізованого матеріалу онлайн-медіа до його структурних компонентів належать вербальний компонент (основний текст, заголовки, підзаголовки, підписи), візуальний компонент (фотографії, ілюстрації, інфографіка), аудіовізуальний компонент (відео, анімації), графічно-типографічний компонент (шрифтове виділення, колір, композиційне оформлення), а також гіпертекстуальний компонент (посилання, інтерактивні елементи, навігаційні блоки). Кожен із цих елементів виконує не лише допоміжну, а й смислотворчу функцію, беручи участь у конструюванні цілісного повідомлення.

Взаємодія семіотичних кодів у полікодовому тексті реалізується через кілька основних типів. Насамперед це доповнювальна взаємодія, коли візуальний компонент уточнює або розширює зміст вербального повідомлення, наприклад інфографіка деталізує статистичні дані, подані в тексті. Другим типом є дублювальна взаємодія, за якої інформація повторюється в різних кодах для посилення впливу та полегшення сприйняття. Також спостерігається контрастивна взаємодія, коли вербальний і візуальний компоненти створюють смислову напругу або іронічний ефект. Окремо можна виокремити інтегративну взаємодію, за якої різні коди настільки тісно пов'язані, що утворюють єдину семіотичну систему, де значення виникає лише в їхній сукупності.

Аналіз стилістичних засобів показує, що у вербальному компоненті домінують традиційні стилістичні прийоми, зокрема метафори, епітети, порівняння, оцінна лексика, експресивні синтаксичні конструкції та риторичні запитання. У новинних текстах BBC і CNN переважає нейтрально-інформативний стиль із елементами помірної оцінності, тоді як у матеріалах National Geographic активніше використовуються образні засоби, що сприяють емоційному залученню адресата.

У невербальному компоненті стилістичний ефект досягається через візуальні та графічні засоби, зокрема композицію зображення, кольорову гаму, контраст, ракурс, масштаб і динаміку кадру. Наприклад, використання крупного плану або контрастних кольорів підсилює емоційний вплив, тоді як інфографіка забезпечує логічну структурованість і наочність інформації. Типографічні засоби, такі як виділення жирним шрифтом, розбивка на блоки та візуальна ієрархія елементів, виконують функцію акцентування та організації сприйняття.

Таким чином, стилістика полікодових текстів формується в результаті комплексної взаємодії вербальних і невербальних засобів, де кожен компонент не лише доповнює інший, а й активно впливає на створення загального смислу, експресивності та прагматичного ефекту повідомлення.

Аналіз матеріалу дослідження дає змогу виявити, що експресивність, оцінність і прагматичний вплив у полікодових текстах цифрового дискурсу формуються завдяки комплексній взаємодії вербальних і невербальних засобів. Експресивність досягається не лише через використання образної лексики, метафор, епітетів і синтаксичних засобів у тексті, а й через візуальні елементи, зокрема емоційно насичені зображення, контрастні кольори, динамічні композиції. У матеріалах National Geographic експресивність часто підсилюється домінуванням візуального компоненту, який створює емоційний фон і сприяє глибокому зануренню адресата в зміст повідомлення.

Оцінність у полікодових текстах реалізується як через мовні засоби (оцінну лексику, модальність, інтенсифікатори), так і через візуальні маркери, які задають певну інтерпретаційну рамку. У новинних матеріалах BBC і CNN оцінність здебільшого має імпліцитний характер і передається через добір фактів, заголовків, а також супровідні зображення, що можуть акцентувати увагу на певних аспектах події або формувати емоційне ставлення аудиторії.

Прагматичний вплив полікодових текстів зумовлений їхньою орієнтацією на швидке та ефективне сприйняття інформації, що досягається завдяки поєднанню різних каналів комунікації. Візуальні елементи привертають увагу, вербальні забезпечують інформативність, а їх синергія сприяє кращому запам'ятовуванню та інтерпретації змісту. Таким чином, прагматичний ефект виникає як результат узгодженої дії кількох семіотичних кодів.

Мультиmodalна взаємодія відіграє ключову роль у забезпеченні когезії та когерентності полікодового тексту. Когезія досягається через формальні зв'язки між компонентами, зокрема через підписи до зображень, повтор ключових елементів у різних кодах, узгодженість кольорових і графічних рішень із тематикою тексту. Когерентність, у свою чергу, забезпечується змістовою єдністю, яка формується внаслідок взаємодії вербальних і невербальних компонентів, що разом створюють цілісну концептуальну модель повідомлення.

Отже, експресивність, оцінність і прагматичний вплив у полікодових текстах цифро-

вого дискурсу мають інтегративний характер і реалізуються через взаємодію різних семіотичних ресурсів. Саме мультимодальність виступає ключовим чинником, який забезпечує не лише підсилення стилістичного ефекту, а й цілісність і зв'язність тексту.

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що полікодові тексти є доміантною формою організації сучасного цифрового дискурсу, оскільки поєднання вербальних і невербальних компонентів забезпечує більш ефективну передачу інформації, посилення експресивності та досягнення прагматичного впливу на адресата. Аналіз матеріалу онлайн-медіа підтвердив, що цифровий дискурс характеризується мультимодальністю, інтерактивністю, гіпертекстуальністю та фрагментарністю, що зумовлює специфіку стилістичної організації текстів.

Визначено, що полікодовий текст має багатоконпонентну структуру, яка включає вербальний, візуальний, аудіовізуальний, графічно-типографічний та гіпертекстуальний рівні. Взаємодія цих компонентів реалізується через доповнювальні, дублювальні, контрастивні та інтегративні зв'язки, що формують єдину семіотичну систему повідомлення. Доведено, що стилістичні засоби функціо-

нують не ізольовано, а у взаємодії, де невербальні елементи відіграють не менш значущу роль, ніж мовні.

З'ясовано, що експресивність, оцінність і прагматичний вплив у полікодових текстах мають інтегративний характер і формуються завдяки синергії різних семіотичних ресурсів. Візуальні компоненти підсилюють емоційний ефект, задають інтерпретаційну рамку та сприяють кращому засвоєнню інформації, тоді як вербальні засоби забезпечують точність і логічність викладу. У результаті їхньої взаємодії формується цілісний комунікативний ефект.

Установлено також, що мультимодальна взаємодія є ключовим чинником забезпечення когезії та когерентності полікодових текстів. Формальна зв'язність досягається через узгодження елементів різних кодів, а змістова цілісність через їхню семантичну взаємодію, що створює єдину концептуальну модель тексту.

Перспективним напрямом подальших розвідок є розробка уніфікованої методології аналізу полікодових текстів у різних типах дискурсу, а також поглиблене вивчення стилістичних трансформацій у контексті розвитку цифрових технологій.

Література:

1. Білецька О.В. Графічна форма постмодерністського художнього тексту крізь призму графічної лінгвістики. *Нова філологія*. 2014. № 60. С. 17–22.
2. Білюк І.Л. Вербальні і невербальні засоби брендингу Олімпіади. Лінгвістика ХХІ ст.: нові дослідження і перспективи. Київ : Логос. 2012. С. 60–67.
3. Гуменюк І. Полікодовий текст як засіб реалізації текстоцентричної технології навчання. *Наука і освіта*. 2020. № 3. С. 97–103.
4. Карп М.А. Текстотвірні ознаки когезії та когерентності в англійських мультимодальних літературних казках (на матеріалі творчості Філіпа Арда) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Одеса, 2016. 20 с.
5. Кузнецова М.О. Полікодовий характер вторинного дискурсу англомовних текстів жанру фентезі. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологія»*. 2015. Вип. 58. С. 105–107.
6. Макарук Л.Л. Мультимодальна лінгвістика: термінологічний апарат і вектори аналізу. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія «Філологічні науки. Мовознавство»*. 2015. № 6 (307). С. 64–70.
7. Макарук Л.Л. Мультимодальність та полікодовість у сучасних лінгвістичних студіях: школи, постаті, підходи. *Актуальні питання іноземної філології : науковий журнал / редкол. : І.П. Біскуб (гол. ред.) та ін. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2018. № 9. С. 133–142.*
8. Шаламай А.О. Лінгвістичні та стилістичні особливості письмового сюжетного тексту та тексту інтерфейсу відеоігор. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2024. Вип. 209. С. 374–381. DOI: 10.32782/2522-4077-2024-209-55.
9. Van Leeuwen T. *Multimodality. The Routledge Handbook of Applied Linguistics / ed. J. Simpson. New York : Routledge, 2011. P. 668–682.*
10. BBC News. URL: <https://www.bbc.com/news> (дата звернення: 21.02.2026).
11. CNN. URL: <https://edition.cnn.com> (дата звернення: 20.02.2026).
12. National Geographic. URL: <https://www.nationalgeographic.com> (дата звернення: 22.02.2026).

Дата першого надходження статті до видання: 24.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026